

ULOGA ANALIZE POTREBA U IZRADI PROGRAMA NASTAVE STRANOGA JEZIKA (NA PRIMJERU HRVATSKOGA KAO J2)

*Lidija Cvikić, Sanda Lucija Udier**

Filozofski fakultet, Zagreb

Programi za poučavanje hrvatskoga kao drugoga i stranoga jezika na općejezičnim tečajevima trebaju biti osmišljeni tako da zadovoljavaju različite potrebe i očekivanja svojih polaznika. U radu se raspravlja o ulozi analize potreba u organiziranju tečajeva hrvatskoga kao J2 i pokazuje kako prikupljene informacije mogu utjecati na izradu programa i silabusa. Na dva različita sveučilišna tečaja hrvatskoga kao J2 provedena je analiza potreba kojom su prikupljeni podatci o iskustvu učenja jezika, načinima ovladavanja hrvatskim, svrsi učenja hrvatskoga i poželjnim nastavnim sadržajima. Istraživanje je pokazalo da je na temelju dobivenih podataka moguće postaviti opće temelje programa učenja hrvatskog kao J2, ali i prilagoditi programe specifičnim potrebama polaznika.

Ključne riječi: analiza potreba, hrvatski kao J2, nastavni program, silabus, nastavni sadržaj

1. UVOD

Posljednjih smo petnaestak godina svjedoci pojačanoga zanimanja za učenje hrvatskoga kao drugoga i stranoga jezika. Postojeće tečajeve pohađa sve veći broj polaznika, a ubrzano se organiziraju i novi. Ako je organizacija tečaja potaknuta samo i isključivo potrebama i zahtjevima tržišta, može se dogoditi da tečajevi nisu utemeljeni na istraživanjima i znanstvenim načelima. Takav je pristup doveo do šarolikosti i neujednačenosti duljine trajanja tečajeva, broju stupnjeva koje obuhvaćaju, broju sati potrebnome da se završi određeni stupanj, kompetencijama i znanjima koja se očekuju na pojedinim stupnjevima, načinima njihove procjene, o čemu je već bilo riječi (Cvikić, 2005). Nije rijedak slučaj da je učenik u jednoj školi/tečaju na naprednome stupnju, a na tečaju koji pohađa nakon toga na srednjem ili početnomet (Cvikić, 2006).

Moguće je i da je na stranome sveučilištu prošao sve stupnjeve učenja jezika, a da je ukupan fond sati koji je imao manji od broja sati na jednomete stupnju tečaja u Hrvatskoj (Cvikić, 2006). Jezičnokomunikacijska kompetencija učenika hrvatskoga nerijetko ovisi

* Lidija Cvikić, Odsjek za kroatistiku, Filozofski fakultet u Zagrebu; e-mail: lcvikić@ffzg.hr

* Sanda Lucija Udier, Odsjek za kroatistiku, Filozofski fakultet u Zagrebu; e-mail: sanda-lucija.udier@zg.fmf.hr

upravo o udžbeniku iz kojega je učio jer se udžbenici razlikuju ne samo sadržajem, opsegom i redoslijedom gramatičkih jedinica, leksikom ili kulturološkim sadržajima, već i zastupljenošću zadataka za razvoj pojedinih jezičnih vještina te metodološkim i teorijskim okvirom na kojemu se temelje. Nije jednostavno ni procijeniti znanje i sposobnosti učenika hrvatskoga jer trenutačno ne postoje standardizirani testovi ili drugi načini objektivne procjene znanja.

Takva situacija ne pogoduje nikome, ni učenicima hrvatskoga kao drugoga i stranoga jezika (J2), ni njihovim nastavnicima, a ni razvoju znanstvenoga područja. Učenje stranih jezika i očuvanje malih jezika među temeljnim su načelima Europske unije, a briga za hrvatski jezik jedan je od strateških ciljeva hrvatske države. Stoga bi i učenje hrvatskoga jezika i njegovo približavanje strancima trebali biti važan stručni i znanstveni cilj jer je učenje jezika jedan od najboljih načina njegove promidžbe.

Da bi učenje hrvatskoga jezika postalo privlačno i poželjno, treba biti suvremeno, utemeljeno na najnovijim znanstvenim spoznajama i uskladeno sa standardima učenja ostalih svjetskih jezika. Potrebno je uspostaviti jasne kriterije podjela na stupnjeve, opisati stupnjeve učenja i jezičnokomunikacijske kompetencije koje se na njima stječu, izraditi suvremene programe učenja. To nipošto ne znači da tečajeve treba unificirati i svima nametnuti isti način i program rada. Naprotiv, potrebno je postaviti zajedničke čvrste temelje na kojima će se izgrađivati raznoliki tečajevi. U ovome ćemo radu pokazati kako provedba analize potreba može biti vrijedno polazište za postavljanje zajedničkih temelja, ali i njihove raznolike nadgradnje.

2. ANALIZA POTREBA - POLAZIŠTE ZA JEZIČNE PROGRAME

Tvrđnja kako je potrebno planirati, osmisliti i strukturirati nastavu kako bi bila što svrshishodnija aksiomatskoga je karaktera i potvrđuje se svakodnevno u nastavnoj praksi. U strukturiranju jezičnoga tečaja ključne su tri sastavnice: program, silabus i metoda. Najobuhvatniji je i najsloženiji posao izrada programa jer obuhvaća: određivanje potreba polaznika tečaja, određivanje ciljeva u skladu s potrebama, odlučivanje o strukturi tečaja, izradu silabusa, odabir metoda, izradu nastavnih materijala i evaluaciju tečaja. Svi su dijelovi izrade programa međusobno ovisni, ali su i hijerarhijski povezani. Nastavni se materijali ne mogu izraditi prije nego što se doneše odluka koja će se metoda rabiti u nastavi, a metoda se ne može odabrati prije no što se izradi silabus, za čiju je za izradu potrebno odrediti ciljeve nastave. No, ponajprije je potrebno znati koje su potrebe polaznika tečaja jer tek kada se utvrde potrebe, mogu se opisati ciljevi poučavanja (Richards, 2001:27) koje bi, u idealnom slučaju, trebalo uđovoljavati tim potrebama.

Sve navedeno moguće je istražiti analizom potreba (eng. *needs analysis*). To je proces prikupljanja i interpretacije podataka o tome kako će učenici rabiti ciljani jezik te kako će se ponašati na nastavi da bi jezik naučili. Njezini se rezultati rabe pri odlučivanju o ciljevima nastave, sadržaju silabusa, nastavnim metodama i metodama procjene znanja te izradi nastavnih materijala (Brindley, 2004).

Uporaba analize potreba započela je 70-ih godina kada se shvatilo da će programi učenja

jezika biti učinkovitiji ako budu usmjereni na konkretnе potrebe i interesе učenika. Prvi je model analize potreba bio usmjeren na prikupljanje podataka o komunikacijskim potrebama učenika (Richards, 2001) što pokazuje da je uporabu analize potreba u procesu odlučivanja o nastavnom procesu uzrokovala bitna promjena u nastavi stranog jezika, a to je uvođenje komunikacijskoga pristupa. Nunan i Lamb (1996:20) navode da je komunikacijski pristup snažno utjecao na promjenu izrade nastavnih programa koja je postala znatno složenija jer više nije bilo bitno samo odrediti trenutačnu razinu znanja učenika i na temelju toga odrediti koje će se leksičke i gramatičke jednica poučavati. Naime, novi pristup nastavi jezika dovodi do spoznaje da nastavni program treba biti odraz učenikovih komunikacijskih potreba i poželjnih načina učenja te da je u njega potrebno ugraditi što više obavijesti o učeniku.

3. ANALIZE POTREBA U NASTAVI HRVATSKOGA J2

3.1. Posebnosti nastave hrvatskoga kao J2

Izrada programa i silabusa nastave hrvatskoga kao J2 zahtjevna je zadaća iz nekoliko razloga. Ponajprije se to odnosi na heterogen sastav učenika u nastavnoj skupini. Učenici hrvatskoga kao J2 razlikuju se po prvim jezicima, dobi, iskustvima učenja stranih jezika, učenju ili usvajanju hrvatskoga kao J2, a ako su ga učili, a ne usvajali, i u načinu, duljini te nastavnom kontekstu njegova učenja. Drugo, učenici hrvatskoga razlikuju se i po potrebama jer se u istim nastavnim skupinama nerijetko nalaze studenti kroatistike ili slavistike, poslovni ljudi, diplomati i "obični" zaljubljenici u hrvatski jezik različitim zanimanja. Oni ovladavaju hrvatskim jezikom na različite načine, iz različitih razloga i radi različitih svrha i ciljeva. Zbog toga su njihovi interesi, afiniteti i stavovi o pojedinim komunikacijskim temama, nastavnim pristupima, metodama i sredstvima često potpuno suprotni. Treće, područjem hrvatskoga kao J2 bavi se razmjerno malo stručnjaka i premda se o procesima usvajanja hrvatskoga kao J2 i učinkovitim načinima poučavanja danas zna znatno više nego prije petnaestak godina, mnogi su procesi neistraženi i na mnoga pitanja još nema odgovora (iscrpnije vidi u Jelaska et al, 2005).

Sve ove posebnosti čine planiranje nastavnoga procesa vrlo zahtjevnim. Premda to može biti vrlo poticajno, nije rijedak slučaj da se sve ove posebnosti nepovoljno odraze na nastavu jer nastavnik treba balansirati između različitih krajnosti nastojeći ih sve istodobno spojiti, pomiriti i zadovoljiti. Analiza potreba polaznika tečaja stoga treba biti nužan i nezaobilazan dio planiranja nastavnoga procesa hrvatskoga kao J2.

3.2. Pristupi analizi potreba i primjenjivost na hrvatski

Analiza potreba složen je proces koji se sastoji od nekoliko faza: odlučivanja o tome koji se podatci o polaznicima tečaja trebaju prikupiti, zašto i kako; zatim slijedi prikupljanje podataka, njihovo tumačenje i djelovanje u skladu s rezultatima te procjena efekta i efektivnosti toga postupanja (Graves, 2000:100).

Tri su osnovna pristupa analizi potreba: a) analiza potreba usmjerenata na jezično znanje,

b) psihološko-humanistički usmjereni analiza potreba i c) analiza potreba usmjereni na posebne svrhe (Brindley, 1989). Ta se tri pristupa razlikuju s obzirom na obrazovnu ulogu, vrstu obavijesti koje se prikupljaju, načine i svrhu prikupljanja podataka. Za hrvatski bi kao J2 trebalo rabiti sva tri pristupa. Kao primjer navest ćemo kako se uporabom različitih vrsta analize potreba mogu dobiti različite vrste informacija.

Analizom potreba usmjerena na jezično znanje prikupljaju se podatci o učenikovu jezičnom znanju i jezičnim teškoćama. Budući da za hrvatski još ne postoje standardizirani testovi, ovakvu je vrstu analize potreba nužno provesti prije početka tečaja, a rezultati se mogu upotrijebiti za formiranje nastavnih skupina, odluku o sadržaju silabusa i za kasnije praćenje napredovanja učenika.

Informacije koje se prikupljaju psihološko-humanistički usmjerena analizom potreba odnose se na stavove, motivaciju i strategije učenja. S obzirom na heterogenost skupine učenika hrvatskoga kao J2, ovakva vrsta analize potreba može pružiti podatke koji su iznimno korisni u izradi silabusa te odabiru nastavne metode i sadržaja. Ona daje vrijedne podatke te štedi vrijeme koje bi inače nastavnicima bilo potrebno da ih sami otkriju i procijene koje segmente nastave učenici smatraju, a koje ne smatraju korisnima (Gower et al., 2005:57).

Analizom potreba usmjerena na posebne svrhe mogu se prikupiti podatci o tome kakve i koje jezične uzorke rabe izvorni govornici u ciljanim komunikacijskim situacijama. S obzirom na to da u hrvatskome jeziku nisu rijetki inačni oblici (npr. u e-sklonidbi to su sibilarizirani i nesibilarizirani oblici imenica, inačice G mn i sl.), ovakva vrsta analize također može biti iznimno korisna. S jedne strane, učenici jezika često traže jedinstven i nedvosmislen odgovor na pitanja o kojima u priručnicima postoje dvojbe ili inačnosti. S druge strane, gramatike često propisuju upravo ono čime je nezvornim govornicima ili teško ovladati ili za što ne nalaze dovoljno potvrda među izvornim govornicima.

Općenito, pitanje standardnojezične norme u učenju hrvatskoga kao J2 zanimljivo je, ali nije istraženo pitanje. Nesumnjivo je da svi tipovi učenika nemaju iste potrebe i ne teže istoj razini znanja jezika. Stupanj znanja hrvatskoga jezika, a time i razina norme te normativnih pravila koja treba poznavati i poštivati ovisi o svrsi učenja jezika pa nije jednaka za osobu koja je odlučila nekoliko mjeseci provesti u Hrvatskoj da bi upoznala kraj iz kojega potječu njezini roditelji ili osobu koja je odlučila doseliti se u Hrvatsku i raditi stručnjачki posao. Ovi govornici ne samo da neće trebati poznavati jednak rječnik i iste vrste funkcionalnih stilova, nego će i na njihova odstupanja izvorni govornici različito reagirati.

Na nastavi hrvatskoga kao J2 katkada se zaboravlja da njezin cilj nije i ne može biti ospozobljavanje neizvornoga govornika da u svim znanjima i sposobnostima postane identičan izvornome govorniku. Cilj je postići najviši mogući stupanj jezične i komunikacijske kompetencije. Stoga bi trebalo provesti opsežna istraživanja o komunikacijskoj, sociolinguističkoj i pragmatičkoj prihvatljivosti i prikladnosti jezičnih uzoraka koji odstupaju od norme.

4. ISTRAŽIVANJE

Da bismo istražili potrebe učenika hrvatskoga kao J2 te provjerili odgovaraju li postojeći

programi potrebama studenata, odnosno u skladu s analizom potreba napravili potrebne izmjene nastavnoga programa i silabusa, proveli smo istraživanje na dvama različitim sveučilišnim tečajevima hrvatskoga jezika: Croaticumu i Sveučilišnoj školi.

Naime, u okrilju Sveučilišta u Zagrebu održavaju se dva akademska tečaja hrvatskoga kao drugoga jezika: *Croaticum – Centar za hrvatski kao drugi i strani jezik* na Filozofskome fakultetu i *Sveučilišna škola hrvatskoga jezika i kulture*. *Croaticum* organizira semestralnu nastavu u zimskome i ljetnog semestru. Svaki stupanj traje 3,5 mjeseca i ukupno obuhvaća 220 nastavnih sati, dakle 15 sati tjedno. Polaznici su podijeljeni u tri razine (početnu, srednju i naprednu) od kojih je svaka podijeljena na dvije podrazine (višu i nižu). Uz jezične vježbe polaznicima se nude i fonetske vježbe, predavanja iz hrvatske kulture te se organizira terenska nastava i izvannastavni sadržaji. Lektori *Croaticuma* sami izrađuju nastavne materijale za svoju nastavu. *Sveučilišna škola hrvatskoga jezika i kulture* četverotjedni je intenzivni (ljetni) tečaj koji uključuje ukupno 110 sati nastave (25 sati tjedno obavezne nastave uz mogućnost pohađanja dodatnih sati). Nastava se organizira u malim skupinama (do 12 studenata) u deset razina (četiri početne, tri srednje i tri napredne). Jezična je nastava podijeljena na lektorske i gramatičke vježbe te sate razvijanja jezičnih djelatnosti, a uz jezični dio nastave, polaznici imaju i predavanja iz hrvatske kulture, terensku nastavu te školu u prirodi. U nastavi se rabe materijali izrađeni posebno za potrebe Sveučilišne škole.

4.1. Ispitanici i ispitni materijal

U istraživanju je sudjelovalo 30 ispitanika sa svakoga od navedenih tečajeva, ukupno 60 ispitanika. Analiza potreba provedena je pomoću upitnika izrađenoga prema predlošku Nunan i Lamb (1996). Upitnik je napravljen na nekoliko jezika: hrvatskom, engleskom, njemačkom, talijanskom, francuskom i španjolskom kako bi se ispitivanjem na prvome jeziku osiguralo što bolje razumijevanje. Ako je prvi jezik ispitanika bio neki drugi jezik, ispitanik je mogao odabrat između postojećih inaćica upitnika.

Upitnik se sastojao od nekoliko dijelova. U prvome su se dijelu tražili biografski podatci o ispitanicima koji su uključivali i podatke o prethodnomu iskustvu učenja stranih jezika. Drugi je dio upitnika istraživao situacije u kojima se ispitanici žele i namjeravaju služiti hrvatskim jezikom te svrhu učenja. Trećim su se dijelom upitnika istraživali poželjni sadržaji silabusa, a četvrtim omiljeni načini učenja i sklonost pojedinim metodama poučavanja.

Prvi je dio upitnika sadržavao pitanja otvorenoga tipa, drugi dio pitanja djelomično otvorenoga tipa, a treći i četvrti dio sastojao se od ispitivanja stavova (skalom od pet stupnjeva).

U ovome će se radu prikazati rezultati onih dijelova upitnika koji se smatraju ključnim za izradu programa.

5. REZULTATI I RASPRAVA

5.1. Ovladanost jezicima

Kao što je već navedeno, upitnik za ispitivanje potreba sastojao se od nekoliko dijelova. Iz prvoga su dijela upitnika dobiveni rezultati o strukturi polaznika tečajeva te njihovu iskustvu u učenju jezika.

Tablica 1. pokazuje ovladanost jezicima.

Tablica1. Ovladanost jezicima

Ovladanost jezicima	Postotak ispitanika
Samo J1	6%
Jedan J2	27%
Dva i više J2	67%

Iz *Tablice 1.* vidljivo je da glavnina polaznika tečajeva hrvatskoga J2 (67%) govori dva ili više stranih jezika, a vrlo mali postotak polaznika (6%) govori samo materinski jezik. Podatci o jezičnoj biografiji polaznika iznimno su važni jer je poznato da se jednojezični govornici razlikuju od višejezičnih, da prethodno naučeni jezik olakšava učenje svakoga novog jezika te da će prethodno (ne)iskustvo nastave stranoga jezika utjecati na stavove koje će ispitanici imati o nastavi hrvatskoga kao J2.

5.2. Način ovladavanja hrvatskim

Osim općega iskustva višejezičnosti u širem smislu, ključan je podatak i o prethodnom iskustvu učenja hrvatskoga jezika. Naime, istraživanja i nastavna praksa pokazala su da bitne razlike u sposobnostima, tečnosti i točnosti govora učenika hrvatskoga J2 proizlaze upravo iz načina ovladavanja hrvatskim (Jelaska et al, 2007).

Tablica 2. prikazuje načine ovladavanja hrvatskim ispitanika istraživanja.

Tablica 2. Način ovladavanja hrvatskim

Način ovladavanja hrvatskim	Postotak ispitanika
Formalno	37%
Neformalno	25%
Formalno i neformalno	7%
Samostalno učenje	14%
Bez odgovora	17%

Iz *Tablice 2.* vidljivo je da je najveći postotak ispitanika (37%) formalno ovladavao hrvatskim, učio hrvatski na organiziranim grupnim tečajevima, individualnoj nastavi, sveučilišnoj nastavi ili nekoj drugoj vrsti nastave. Jedna četvrtina ispitanika (25%) neformalno je ovladavala hrvatskim, oni su hrvatski usvajali u obitelji, od prijatelja, bračnoga partnera i slično. Manji je postotak ispitanika (7%) ovladavao hrvatskim i učenjem i usvajanjem, a 14% polaznika samostalno je učilo hrvatski, uglavnom iz priručnika.

Već smo navele da način ovladavanja hrvatskim utječe na ovladanost hrvatskim, no može imati utjecaja na nastavu i na različite druge načine. Naime, u nastavi hrvatskoga kao J2 nije rijedak slučaj da i oni učenici koji hrvatski govore vrlo tečno i točno imaju nizak stupanj gramatičke osviještenosti i metajezičnoga znanja, a katkada ne vladaju ni osnovnim jezikoslovnim pojmovima upravo zato što su hrvatski usvajali, a nikada ga nisu formalno učili. Zato je analizu načina ovladavanja hrvatskim nužno napraviti prije početka tečaja u svakoj pojedinoj skupini studenata te u skladu s rezultatima analize predviđjeti moguće teškoće, uskladiti očekivanja koja nastavnik ima od učenika s njihovim stvarnim znanjem i sposobnostima te izraditi prikladan silabus.

5.3. Svrha učenja hrvatskoga

Ispitivanje svrhe učenja hrvatskoga važno je za planiranje sadržaja nastave. Naime, učenici su motivirani za učenje kad sadržaji koje uče imaju važnu ulogu u njihovim životima, pa se teme biraju na temelju toga što je poznato o učenicima, njihovoj dobi, obrazovnoj pozadini i interesima (Graves, 2000:18). Za sadržaj nastave, odnosno silabusa, odabir komunikacijskih tema, prikladnoga i poželjnoga vokabulara, bitno je znati u kojim će se komunikacijskim situacijama polaznici služiti hrvatskim jezikom. Stoga su i ta pitanja bila zastupljena u provedenoj analizi potreba.

Tablica 3. pokazuje svrhu učenja hrvatskoga jezika.

Tablica 3. Svrha učenja hrvatskoga

<i>Svrha učenja hrvatskoga</i>	<i>Postotak ispitanika</i>
Osobni razlozi	52%
Profesionalni razlozi	15%
Osobno i profesionalno	17%
Studiranje	8%
Bez odgovora	8%

Iz tablice je vidljivo da više od polovice ispitanika uči hrvatski iz osobnih razloga (52%), a znatno manji postotak (15%) ga uči iz profesionalnih razloga. Dio polaznika ga uči i iz osobnih i profesionalnih razloga (17%), a najmanje (8%) radi studiranja.

U dijelu upitnika koji je ispitivao planiranu uporabu hrvatskoga jezika ispitanici su mogli ponuditi više od jednoga odgovora. Najveći postotak ispitanika hrvatskim se namjerava služiti u svakodnevnom životu, za osobnu komunikaciju 38%, za putovanje po Hrvatskoj i susjednim zemljama 37% ispitanika, za prikupljanje različitih informacija 40%. U Hrvatskoj planira živjeti 24% ispitanika, raditi 17%, a za obrazovne potrebe hrvatski uči 21% ispitanika.

Rezultati prvoga dijela upitnika pokazuju da su polaznici obaju tečajeva vrlo heterogeni po iskustvima s učenjem jezika općenito i načinom ovladavanja hrvatskim. Osim toga,

razlikuju se i prema svrsi učenja hrvatskoga te njegovoj planiranoj uporabi. Te informacije bitno pripomažu složenome poslu osmišljavanja i izrade programa i silabusa te pokazuju da za ispitivanu skupinu učenika u određivanju sadržaja programa prednost valja dati temama vezanim uz svakodnevni život, ali da u njemu također trebaju biti zastupljene teme vezane uz obrazovanje i profesionalni život jer radi toga hrvatski uči dvadesetak posto polaznika tečaja.

5.4. Željeni sadržaji

Kako bismo doznali više o željenome sadržaju tečajeva hrvatskoga kao J2 ispitanicima su ponuđene 22 tvrdnje koje su ocjenjivali ocjenama od jedan do pet (tako što je jedan bila najniža, a pet najviša ocjena).

Tablica 4. pokazuje koji su sadržaji dobili najviše najboljih ocjena, a *Tablica 5.* koji su sadržaji dobili najviše najlošijih ocjena.

Tablica 4. Sadržaji s najviše najboljih ocjena

<i>Jako mi se sviđa (5)</i>	<i>Broj ispitanika</i>
učiti o hrvatskim kulturnim specifičnostima	37
učiti o hrvatskome jeziku	36
razgovor o navikama i običajima ljudi iz drugih zemalja	27
razgovarati o obitelji i prijateljima	26

Tablica 5. Sadržaji s najviše najlošijih ocjena

<i>Uopće mi se ne sviđa (1)</i>	<i>Broj ispitanika</i>
učenje glagoljice	15
pjevanje popularnih pjesama	13
pjevanje tradicionalnih pjesama	11
učenje o glagoljici	11

Tablica 4. pokazuje da je najpoželjniji sadržaj učenje o jezičnim i kulturnim posebnostima, kao i o temama povezanim sa svakodnevnim životom, što je dijelom i očekivano s obzirom na odgovore o planiranoj uporabi hrvatskoga jezika. Što se tiče sadržaja koji su polaznicima najmanje privlačni (*Tablica 5.*), na prvo su mjestu akademski sadržaji, poput glagoljice. Iako je to slavenska i hrvatska kulturna specifičnost, moguće je da je studenti doživljavaju kao visoko akademski, usko profesionalan i zahtjevan sadržaj. Činjenica da su se polaznici izjasnili kako ne vole pjevati bila je donekle neočekivana.

6. POSEBNOSTI POJEDINIH TEČAJEVA

U istraživanju su sudjelovali polaznici dvaju tečajeva koji se razlikuju u duljini i intenzitetu. Stoga smo željeli istražiti razlikuju li se stavovi o poželjnim nastavnim sadržajima s obzirom na tečaj koji ispitanici pohađaju. *Tablica 6.* prikazuje najpoželjnije nastavne sadržaje za polaznike *Croaticuma* i *Sveučilišne škole*.

Tablica 6. Poželjnost nastavnih sadržaja

<i>Najpoželjniji sadržaji</i>		<i>Najpoželjniji sadržaji</i>	
Croaticum		Sveučilišna škola	
Učenje o hrvatskome jeziku	17	Hrvatske kulturne specifičnosti	21
Učenje o obrazovanju	15	Znanja o hrvatskom jeziku	19
Slušanje radijskih emisija	13	Služenje telefonom	16
Razgovor o filmu, glazbi, TV-programu	13	Razgovor o različitim gradovima i zemljama	16

Podatci iz *Tablice 6.* pokazuju da se polaznici dvaju tečajeva razlikuju prema poželjnim nastavnim sadržajima. Polaznici *Croaticuma* više vole učiti o hrvatskome jeziku (17 studenata dalo je tomu najvišu ocjenu), obrazovanju (15 studenata), žele slušati radijske emisije (13 studenata) i razgovarati o filmovima, glazbi i televizijskome programu (13 studenata).

Polaznici *Sveučilišne škole* najviše vole učiti o hrvatskim kulturnim specifičnostima (21 student dao je ovoj mogućnosti najvišu ocjenu), hrvatskome jeziku (19 studenata), vole učiti služiti se telefonom (16 studenata) i razgovarati o različitim gradovima i zemljama (16 studenata).

Rezultati pokazuju bitne razlike. Polaznicima *Croaticuma* obrazovanje je jedan od najpoželjnijih sadržaja, a polaznici *Sveučilišne škole* nisu ga istaknuli. S druge strane, čak je 70% ispitanika *Sveučilišne škole* navelo sadržaje o hrvatskim kulturnim specifičnostima kao najpoželjniji sadržaj, a polaznici *Croaticuma* ovaj sadržaj nisu naveli.

Moguće je da je razlika u odabiru najpoželjnijih sadržaja uzrokovana različitom strukturom polaznika dvaju tečaja. Naime, znatan su dio polaznika *Croaticuma* studenti sa stranim sveučilišta koji su došli u Hrvatsku usavršiti hrvatski jezik. Većina njih studenti su slavistike ili kroatistike, a ima i studenata onih studijskih grupa koje zahtijevaju poznavanje hrvatskoga jezika (povijest, politologija, međunarodni odnosi...) što objašnjava njihovu zainteresiranost za obrazovne teme. Ako se uzme u obzir činjenica da je većina polaznika u dvadesetim godinama, ne čudi činjenica što se zanimaju za glazbu, filme i televizijski program.

Polaznici *Sveučilišne škole* nešto su mješovitija skupina. Znatan broj polaznika pripada hrvatskomu iseljeništvu, a ostali uče hrvatski jezik iz poslovnih, strukovnih ili različitih privatnih razloga, premda ima i studenata sa stranim sveučilišta. Njihova motivacija za učenje hrvatskoga može objasniti njihovu želju da uče o kulturnim specifičnostima Hrvatske.

Tablica 7. pokazuje najmanje poželjne sadržaje za polaznike oba tečaja.**Tablica 7.** Najmanje poželjni nastavni sadržaji

<i>Najpoželjniji sadržaji</i>		<i>Najpoželjniji sadržaji</i>	
Croaticum		Sveučilišna škola	
Učenje glagoljice	7	Pjevanje popularnih pjesama	9
Učenje o glagoljici	6	Učenje glagoljice	8
Pjevanje tradicionalnih pjesama	4	Pjevanje tradicionalnih pjesama	7
Pjevanje popularnih pjesama	4	Učenje o glagoljici	5

Za razliku od najpoželjnijih nastavnih sadržaja u kojima su polaznici različitih tečajeva pokazali bitne razlike, u odabiru najmanje poželjnih sadržaja uglavnom se slažu. Najmanje su poželjni sadržaji vezani uz glagoljicu te pjevanje. Zanimljivo je primjetiti da je i znatno manji ukupan broj ispitanika koji su nekome sadržaju dali najlošiju ocjenu.

7. ZAKLJUČAK

Osmišljavanje je općejezičnoga tečaja zahtjevan zadatak koji postaje još složeniji ako jezik pripada manje poučavanim jezicima, a razlike su među polaznicima tečaj velike, kao što je slučaj s hrvatskim. Kako bi se mogao napraviti program za tečaj hrvatskoga kao J2 koji bi što više udovoljavao potrebama različitih polaznika, nužno je provesti analizu potreba koja daje uvid u želje i potrebe učenika.

Analizom potreba provedenom za dva različita sveučilišna programa učenja hrvatskoga kao J2 prikupljene su informacije nužne za oblikovanje programa i izradu silabusa. Već na temelju podataka o načinima ovladavanja hrvatskim jezikom pokazala se heterogenost polaznika tečaja. Kako način ovladavanja jezikom utječe na njegovu ovladanost, ove podatke potrebno je uzeti u obzir pri odabiru jezičnih sadržaja silabusa, ali i pri odlučivanju o pristupima i metodama poučavanja koje će se rabiti u nastavi. Istraživanje je također pokazalo da polaznike zanimaju iste opće teme, ali i da različite skupine studenata imaju različiti interes kada je riječ o specifičnim sadržajima (teme vezane uz obrazovanje nasuprot temama o hrvatskim kulturnim posebnostima). Ove informacije pomažu nastavniku da nastavne sadržaje prilagodi zanimanju i potrebama učenika, a veliko zanimanje polaznika za teme o kulturi pokazuje potrebu za naglašavanjem uloge međukulturalne kompetencije u nastavi hrvatskoga kao J2. Ispitanici su pokazali i interes za učenjem strukture jezika, što je također važan podatak pri izradi silabusa.

Provedeno je istraživanje dalo važne podatke za izradu nastavnih programa i silabusa tečajeva hrvatskoga kao J2. Pokazalo je znatne sličnosti među polaznicima, ali je i otkrilo bitne razlike. Sličnosti pomažu u uspostavljanju općih temelja za izradu programa nastave hrvatskoga, a posebnosti se mogu bitnije naglasiti u silabusu te na taj način pomoći u prilagodbi

tečaja specifičnim potrebama polaznika. Istraživanje je također potvrdilo opravdanost i nužnost provođenja analiza potreba kao dobroga i pouzdanoga načina da programi učenja hrvatskoga kao J2 budu usmjereni na učenika i pruže mu ono što želi i treba.

LITERATURA:

- Brindley, G. (1989): *Assessing Achievement in a Learner-Centered Curriculum*. Sydney, NCELTR.
- Brindley, G. (2004): *Needs Analisys*. U: Byram, M. (ur.) Routledge Encyclopedia of Language Teaching and Learning, London New York, Routledge, 438-441.
- Cvikić, L. (2005): *Hrvatski kao drugi i strani jezik: stanje i potrebe*. U: Z. Jelaska et al., Hrvatski kao drugi i strani jezik, Zagreb, Hrvatska sveučilišna naklada, 311-329.
- Cvikić, L. (2006): *Croatian as L2 at American Universities*. Convention of The American Association for the Advancement of Slavic Studies, Washington DC, SAD, (izlaganje)
- Gower, R., Phillips, D., Walters, S. (2005): *Teaching Practice*. Oxford, Macmillan.
- Graves, K. (2000): *Designing Language Courses*. Boston, Heinle and Heinle Publishers.
- Jelaska, Z. et al. (2005): *Hrvatski kao drugi i strani jezik*. Zagreb, Hrvatska sveučilišna naklada.
- Nunan, D., Lamb, C. (1996): *The self-directed teacher*. Cambridge, Cambridge University Press.
- Richards, J. C. (2001): *Curriculum Development in Language Teaching*. Cambridge, Cambridge University Press.

NEEDS ANALYSIS AND ITS ROLE IN CREATING A GENERAL CROATIAN L2 COURSE

Summary

Curriculum of a general Croatian L2 course should be created to fulfill the variety of its learners' needs and expectations. The aim of the paper is to show the role of a needs analysis in the process of creation of such a course. This paper shows how collected data can be used in making decision about the content of Croatian L2 course curriculum and syllabus. For the purpose of this paper a needs analysis was conducted at two different Croatian L2 academic courses. It was collected data on language learning experience, ways of learning/acquisition of the Croatian language, intended use of Croatian and the purpose of its learning, as well as about the preferable course content. The results the conducted research reveals the general base for the courses, as well as specific needs of the students and preferable course content.

Key words: *needs analysis, Croatian L2, curriculum, course syllabus, course content*